AÐALSTEINN LEIFSSON, STARFSHÓPUR SKIPAÐUR AF IÐNAÐARRÁÐHERRA

Morgunverðarfundur Viðskiptaráðs og Íslandsstofu desember 2011

Tillögugerð um stefnu stjórnvalda varðandi erlenda fjárfestingu

Aðalsteinn Leifsson (formaður)
Geir A. Gunnlaugsson
Kristín Pétursdóttir
Vilborg Einarsdóttir

Þórður H. Hilmarsson, aðstoð
Helga Kristinsdóttir, rýni

Verkefni starfshópsins

#1 Mat og val á atvinnugreinum eða geirum sem leggja ber áherslu á við kynningar- og markaðsstarf fyrir beina erlenda fjárfestingu

#2 Aukið frumkvæði við að nálgast mögulega fjárfesta og fyrirtæki

#3 Samstarfs stjórnsýslu, stofnana , sveitarfélaga og hagsmunaaðila á borð við orkufyrirtæki

“Þörfin fyrir samstarf við erlenda aðila er mikil í smáum og tiltölulega einhæfum hagkerfum eins og því íslenska, ekki einungis vegna aðgangs að fjármunum heldur einnig til að auka fjölbreytni, bæta markaðsaðgang, ýta undir samkeppni og færa nýja þekkingu inn í atvinnulífið”

Guðni Jóhannesson, orkumálastjóri
Vilhjálmur Þorsteinsson, stýrihópur um heildstæða orkustefnu
Þorsteinn I. Sigfússon, forstjóri Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands
Kristján L. Möller, alþingismaður og formaður iðnaðarnefndar Alþingis
Jón Ásbergsson, framkvæmdastjóri Íslandsstofu
Þorsteinn Víglundsson, framvkæmdastjóri Samáls ehf
Björn L. Örvar, framkvæmdastjóri Orf líftækni
Gunnar Ármannsson, framkvæmdastjóri PrimaCare efh
Svana Helen Björnsdóttir, forstjóri Stika hf
Skúli Helgason, formaður nefndar Alþingis um græna hagkerfið

Samráð

- Stuðst við ítarlega úttekt sérfræðinga PwC í Belgíu frá árinu 2010
- Unnið út frá atvinnustefnu (Ísland 20/20), orkunýtingarstefna, stefnu um græna hagkerfið, stöðu menntamála o.s.frv.
- Fjöldi samkeppnisgreininga; Koltrefjar, gagnaver, efnaferlar...

„Stefna varðandi beina erlenda fjárfestingu þarf að haldast í hendur við atvinnustefnu, stefnu í orkumálum, menntastefnu og framtíðarsýn fyrir íslenskt atvinnulíf.“

Viðfangsefnið

Bein erlend fjárfesting er stofnun og uppbygging nýs fyrirtækis frá grunni (Green Field) fyrir tilstuðlan erlendra fjárfesta, eða í formi samruna eða yfirtöku erlends fyrirtækis (Brown Field).

Með ***<u>beinni</u>*** erlendri fjárfestingu er átt við erlendur fjárfestir hefur stjórnunarleg áhrif á atvinnurekstur viðkomandi fyrirtækis – hann tekur þátt í rekstrinum og tekur áhættu af rekstrinum.

„Markmiðið með því að laða að erlenda fjárfestingu er m.a. að auka fjölbreytni í undirstöðum atvinnulífins og fá aukið fjármagn inn til landsins til langs tíma, fremur en lánsfé. Þá leiðir bein erlend fjárfesting oft af sér verðmætasköpun og auknar útflutningstekjur, eins og orkufreki iðnaðurinn vitnar um“

- Aukin fjölbreytni
- Verðmætasköpun
- Stöðug lífskjör og lífsgæði
- Meiri samkeppni

ÁVINNINGUR

Ríki um allan heim keppast við að laða til sín beina erlenda fjárfestingu með markvissum hætti því slík fjárfesting bætir lífskjör

VEL LAUNUÐ STÖRF I AUKIN LÍFSGÆÐI

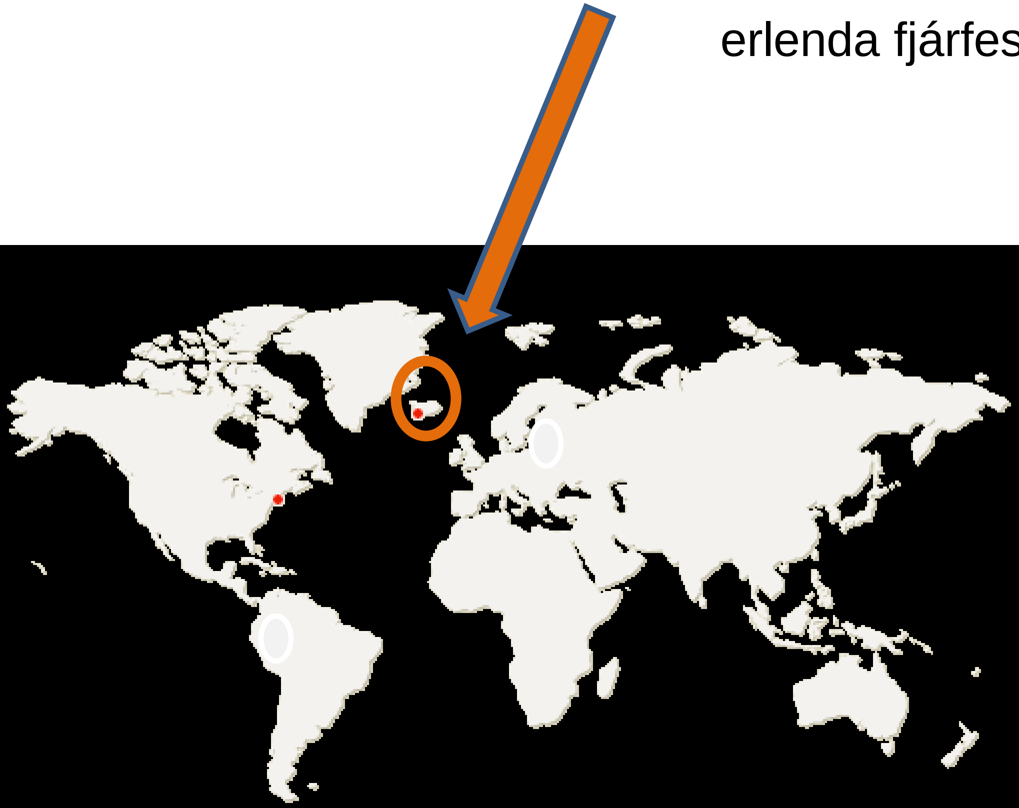

“Þörfin fyrir samstarf við erlenda aðila er mikil í smáum og tiltölulega einhæfum hagkerfum eins og því íslenska, ekki einungis vegna aðgangs að fjármunum heldur einnig til að auka fjölbreytni, bæta markaðsaðgang, ýta undir samkeppni og færa nýja þekkingu inn í atvinnulífið.“

- Sterk rök hníga að því að stefnumótun um beina erlenda fjárfestingu sé mikilvægari fyrir Ísland en flest önnur hagkerfi

Erlend fjárfesting og velferð

- Fjárfestingar eru í algeru lágmarki, en um leið er fjárfesting forsenda afnáms hafta
- Skilvirkasta leiðin til að auka verðmætasköpun er með beinni erlendri fjárfestingu

„Bein erlend fjárfesting sem felur í sér ný störf eða ný verðmæti getur gengt mikilvægu hlutverki í uppbyggingu íslensks atvinnulífs eftir hrunið. Samstarf við erlenda aðila sem eru tilbúnir til að leggja til fjármuni, þekkingu og aðstöðu auk þess að uppfylla skýr lagaákvæði er alltaf eftirsóknarvert en alveg sérstaklega á tímum þar sem fjárfestingar eru í lágmarki og atvinnuleysi mikið.“

Stjórnmálaflokkar
Iðnaður
Aðilar vinnumarkaðarins
Umhverfisvernd
Samfélag
Lífskjör

SAMFÉLAGSLEG SÁTT

„Sóst er eftir beinni erlendri fjárfestingu sem felur í sér stofnun og uppbygging nýs fyrirtækis frá grunni, stækkun á starfandi fyrirtæki eða samruni við erlent fyrirtæki þar sem til verður aukin framleiðsla, ný þekking, ný aðstaða, ný störf og/eða ný verðmæti til lengri tíma“

“Það getur ekki verið takmark að laða að erlenda fjárfestingu með vísan í lág laun eða lágt orkuverð... Það getur heldur ekki verið takmark að laða að fjárfestingu með vísan í veikburða umhverfislöggjöf eða með því að ganga á önnur lífsgæði Íslendinga. Samkeppnishæfar útflutningsgreinar eru ekki markmið í sjálfu sér, heldur hluti af því að byggja upp samkeppnishæf lífskjör og lífsgæði“

Lánsfé

Bein erlend fjárfesting er lítil á Íslandi og einkum í orkufrekum iðnaði

Lítil stefnumótun hefur átt sér stað á Íslandi um beina erlenda fjárfestingu

OECD metur hindranir í vegi beinna erlendra fjárfestinga innan OECD mestar á Íslandi

Auk þekktra hindrana eru áhyggjur vegna ákvarðanatöku stjórnvalda og seinagangs og ófaglegra vinnubragða stjórnsýslu

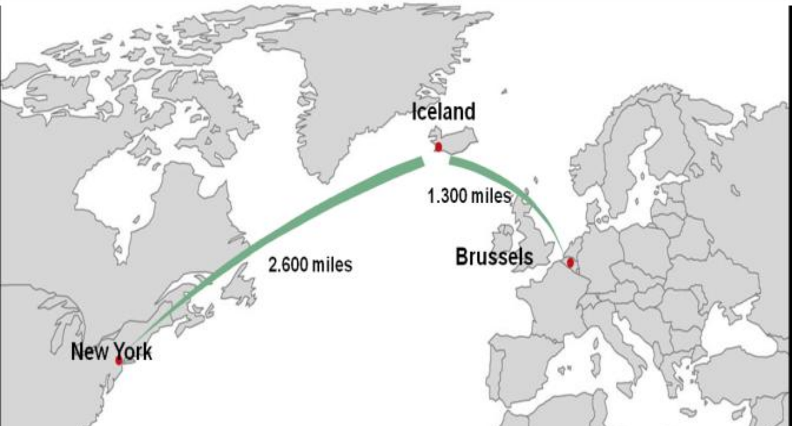

„Á skala þar sem 1 merkir að landið sé fullkomlega lokað fyrir beinni erlendri fjárfestingu og 0 merkir að landið sé fullkomlega opið fyrir beinni erlendri fjárfestingu fær Ísland gildið 0.4300. Til samanburðar þá er það Evrópuríki þar sem hömlur eru mestar, á eftir Íslandi, Eistland með gildið 0.098 og meðaltalið í OECD er 0.0095“

Strangar og skýrar reglur eru ekki vandamál

- Gjaldeyrishöft og sveiflur í virði gjaldmiðilsins
- Tilfinning fyrir því að ómálefnaleg sjónarmið hafi áhrif á ákvarðanatöku stjórnvalda
- Óvissa um meðferð mála – tími og vinnuaðferðir
- Ótti við breytingar á skattalegri meðferð
- Fyrirkomulag skipulagsmála

„Lög og vinnuaðferðir á Íslandi við mat á því hvaða fjárfesting sé heimil og hver óheimil þykja íþyngjandi að mati OECD"

#1: Hindranir úr veginum

A. Stjórnvöld seti skýra stefnu um beina erlenda fjárfestingu
B. Starfs- og lagarammi endurspegli stefnu stjórnvalda
C. Lög um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri verði numin úr gildi
D. Nefnd um erlenda fjárfestingu verði lögð niður
E. Skýrar vinnureglur um bindandi álit og skuldbindandi tímamörk
F. Skilgreina svæði / klasa og undirbúa skipulag og umhverfi
G. Samræmingarhlutverk ríkisins í atvinnuuppbyggingu og skipulagsmálum
H. Samstarf stjórnsýslu, stofnana, sveitarfélaga og hagsmunaaðila

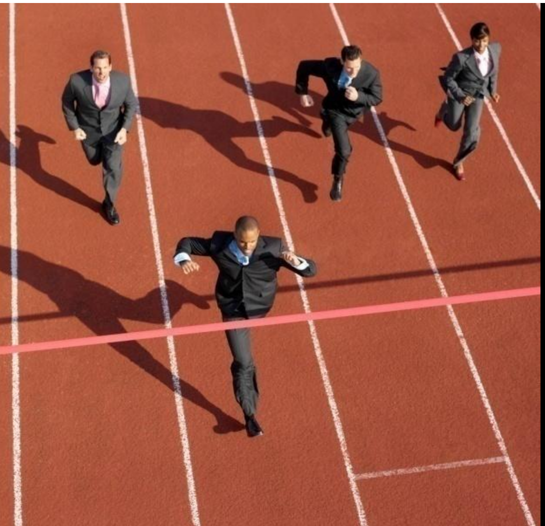

„Starfshópurinn telur vandséð að þörf sé á sérstökum lögum sem hamla erlendri fjárfestingu, enda er fjallað um hömlur á eignarhaldi erlendra aðila í sérlögum...
...Ennfremur verður ekki séð að þörf sé á sérstakri nefnd um erlenda fjárfestingu, enda geti viðkomandi fagráðuneyti og aðrir lögboðnir eftirlitsaðilar séð um eftirlit með því að bein erlend fjárfesting standist skilyrði laga og reglna“

Fókus *á*
ORKU
NÁTTÚRU
OG ÞEKKINGU

#2 Styrkur í samkeppni

1. Þekkingarmiðuð og beitir nýjustu tækni
2. Umhverfisvæn
3. Orkuháð og greiðir hlutfallslega hátt verð fyrir orku
4. Má taka hlutfallslega mikið landrými
5. Byggir á styrkleikum lands og þjóðar svo sem viðskiptasamningum, umhverfi, legu landsins, auðlindum og menntun

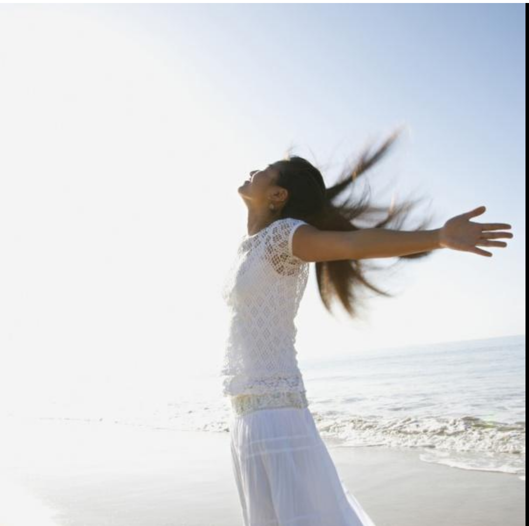

“Undir þessar áherslur fellur meðal annars margskonar iðnaður sem er orkuháður og byggir á nýrri tækni, hugbúnaðariðnaður, gagnaver, skapandi starfsgreinar, þjónustuiðnaður, heilsutengd ferðamennska og líftækniiðnaður”

Orkuháður

- *Bein erlend fjárfesting í álframleiðslu hefur verið grundvöllur fyrir gríðarlegri uppbyggingu í orkuvinnslu og dreifingu orku. Það má ekki gleyma því að sú sterka staða sem Ísland hefur á orkumarkaði er að verulegu leyti stóriðjunni að þakka*
- *Hins vegar þarf að velta því fyrir sér hvort áframhaldandi uppbygging á þeim grunni sé skynsamleg og æskileg m.t.t. áhættudreifingar og verðmætasköpunar. Í það minnsta þarf að auka verulega hlutfall annarrar beinnar erlendrar fjárfestingar í landinu*

„Orka þarf að vera tiltæk fyrir fjölbreyttari, smærri og meðalstór verkefni þar sem uppbyggingarhraði er meiri."

FRUMKVÆÐI VIÐ AÐ NÁLGAST FJÁRFESTA

1. **Betri upplýsingar**
2. **Langtímasýn og stefna um beina erlenda fjárfestingu**
3. **Starfs- og lagarammi endurspegli stefnu stjórnvalda**
4. **Skýr forgangsröðun á tegund beinnar erlendrar fjárfestingar**
5. **“Tæki” til að laða að endurspegli markmið**

3 FÓKUS

Fjárfestingasvið Íslandsstofu

i. Formlegt umboð til að framkvæma stefnu
ii. Skýr skilgreining
iii. Öflug heimastöð og skilvirkari starfsemi erlendis
iv. Mannafli og aðrar bjargir
v. Árangursmælingar

FÓKUS Á ÁKVEÐNUM SVIÐUM I GÓÐ ÞJÓNUSTA VIÐ ALLA

“Kynningar- og markaðsstarf fyrir beina erlenda fjárfestingu á Íslandi líður fyrir skort á stefnumörkun, skort á fjármagni, skort á formlegri stöðu í stjórnkerfinu og skort á samstarfi þeirra aðila sem starfa á þessum vettvangi”